

Zondag van het Woord van God

Latijnse

Liturgie

Zondag van het Woord van God

Met het motu proprio *Aperuit illis* heeft paus Franciscus in 2019 de derde zondag door het jaar aangewezen als de 'zondag van het Woord van God'. Hiermee wil de paus aandacht besteden aan de viering, bestudering en verspreiding van het Woord van God in het leven van de Kerk.

Deze kleine brochure van de Vereniging voor Latijnse Liturgie wil helpen om aan deze 'zondag van het Woord van God' vorm te geven. Hierna staan de eerste lezing en evangelielezing van zondag 23 januari 2022 afgedrukt. Ook is een gedeelte opgenomen van de lezing die bisschop Jan Liesen op onze leden-dag van 2012 gehouden heeft over het Woord van God in de liturgie. Verder vindt u een beschrijving van het ritueel rond de lezing van het Evangelie en een meditatie bij de communio van deze zondag.

In de Latijnse liturgie heeft de Schrift een prominente plaats in de viering van de Eucharistie. Naast de lezingen klinkt bij de intrede, het klaarmaken van de offergaven en de communie-gang ook steeds een Woord van de Heer. De hele viering is zo diep doordrongen van Gods aanwezigheid, van zijn initiatief om ons, door Christus, hier op aarde deelgenoot te maken van de hemelse liturgie.

Het is aan te bevelen om de centrale van plaats van het Woord van God in de liturgie van de Kerk aanschouwelijk te maken door de volheid van de rituelen te gebruiken die uitdrukking geven aan de bijzondere zorg en eerbied die de Kerk voor Gods Woord heeft. Daarbij hoort ook dat het Evangelie op zondag bij voorkeur gezongen wordt. Daar gaat een vreugde van uit die aangeeft dat 'deze dag aan onze Heer is gewijd' (Neh. 8, 10).

© 2022, Vereniging voor Latijnse Liturgie

Schriftteksten zijn overgenomen uit *De Bijbel, Willibrordvertaling*

© 1975, Katholieke Bijbelstichting, Breda

De lezing van mgr. dr. J.W.M. Liesen is overgenomen uit *Florilegium Aureum*

© 2020, Vereniging voor Latijnse Liturgie

Afbeelding voorzijde: zuster Marie-Paul Farran, logo van de zondag van het Woord van God © 2020, Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Nieuwe Evangelisatie

www.latijnseliturgie.nl

Eerste lezing

Neh. 8, 1-4a.5-6-8-10

En Ezra, de priester, bracht het boek voor de vergadering van mannen en vrouwen en allen die de voorlezing konden volgen. Het was de eerste dag van de zevende maand. Vanaf de dageraad tot de middag las Ezra voor uit het boek op het plein voor de Waterpoort ten aanhoren van de mannen en vrouwen en van allen die het konden volgen. Het volk luisterde aandachtig naar de voorlezing van het wetboek. Ezra, de schriftgeleerde, ging op een houten verhoging staan die voor die gelegenheid opgeslagen was. Ten aanschouwen van heel het volk, hij stak immers boven allen uit, opende Ezra het boek. Op dat ogenblik gingen allen staan. En Ezra prees de Heer, de grote God, en heel het volk antwoordde: 'Amen, amen!' Zij staken hun handen omhoog, zij bogen het hoofd en zij aanbadten Jahwe met het gezicht tegen de grond. Zij lazen uit het boek van Gods wet voor, legden het uit en verklaarden de betekenis, zodat allen de lezing verstonden. Vervolgens zeiden Nehemia, de landvoogd, Ezra, de priester en schriftgeleerde, en de levieten die de uitleg gaven tot heel het volk: 'Deze dag is aan de Heer, uw God, gewijd. U mag dus niet treurig zijn en niet wenen.' Het hele volk was namelijk in tranen uitgebarsten toen het de woorden van de wet hoorde. En ze zeiden hun: 'Kom, ga lekker eten en drink er zoete drank bij en deel ervan mee aan wie niets heeft, want deze dag is aan onze Heer gewijd. Wees niet bedroefd, maar de vreugde die de Heer u schenkt zij uw kracht.'

Gustave Doré (1832-1883), *Ezra draagt de Wet voor*. Houtgravure, 1866

Evangelie

Lc. 1, 1-4; 4, 14-21

Reeds velen hebben getracht de gebeurtenissen te verhalen die onder ons hebben plaatsgevonden aan de hand van de gegevens, welke ons werden overgeleverd door mensen die van het begin af aan ooggetuigen waren en in dienst van het woord zijn getreden. Vandaar, edele Teófilus, dat ook ik besloot – na van meet af aan alles nauwkeurig te hebben onderzocht, – voor u een ordelijk verslag te schrijven, met de bedoeling u te doen zien, hoe betrouwbaar de leer is waarin gij onderwezen zijt. In de kracht van de Geest keerde Jezus terug naar Galilea en men sprak over Hem in heel de streek. Hij trad nu op als leraar in hun synagogen en werd algemeen geprezen. Zo kwam Hij ook in Nazaret, waar Hij was grootgebracht, ging volgens zijn gewoonte op de sabbatdag naar de synagoge en stond op om voor te lezen. Ze reikten Hem de boekrol van de profeet Jesaja aan. Hij opende de rol en vond de plaats waar geschreven stond: De geest des Heren is over mij gekomen, omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken, en aan blinden, dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer. Daarop rolde Hij het boek dicht, gaf het terug aan de dienaar en ging zitten. In de synagoge waren aller ogen gespannen op Hem gevestigd. Toen begon Hij hen toe te spreken: ‘Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is thans in vervulling gegaan.’

Jezus in de synagoge. Fresco, ca. 1350. Klooster Visoki Decani, Kosovo

De Bijbel in de liturgie

mgr. dr. J.W.M. Liesen

De parabel die Jezus als eerste vertelt, gaat over het horen van het Woord van God. En dit is voor ons vanmiddag, denk ik, een tekst die kan helpen om die geestelijke zin van de Schrift beter te zien. En wat het betekent, als we de Bijbel lezen en horen in de liturgie. En waarom dat zo belangrijk is in de liturgie. Het Woord van God horen. Daar hangt – nee, het is geen overdrijving, ik mag het toch zeggen – daar hangt echt alles vanaf. Van de manier waarop je luistert naar het Woord van God, hangt alles af. Dat is wat Jezus leert.

We gaan er stap voor stap doorheen. Het Woord kun je niet niet horen. Het zaad dat gezaaid wordt, valt op de grond. Valt op het mensenoer, op het mensenhart. En wat Hij hier eigenlijk leert, is dat wat wij doen als mensen bij het horen van het Woord van God of daarna, dat is ons antwoord. Je kunt ervoor kiezen om dat Woord van God naast je neer te leggen. Om het helemaal niet op te nemen, meteen weg te doen. Dan is het zoals zaad op de weg. Dat is onze vrije keuze. Je kunt ervoor kiezen om het Woord van God met enthousiasme aan te nemen, tenminste op dit moment. Want het is nu interessant. Maar er vervolgens niet veel mee te doen. Dat is ondiepe grond, waar het geen wortel schiet. Je kunt ervoor kiezen om dat Woord inderdaad op te nemen, maar tegelijkertijd ook in te gaan op zoveel dingen die zich afspelen: de distels en de doorns die in staat zijn om het te verstikken. Als Jezus daarover spreekt, dan zegt Hij: “maar wanneer de zorgen van de wereld, de begoocheling van de rijkdom en de begeerten naar al het andere binnendringen, verstikken die het woord en zo blij het zonder vrucht” (Mc. 4, 19). Je kunt dus het Woord aannemen, maar zo ingaan op de dingen van de wereld, dat het Woord gewoon verstikt, geen kans krijgt.

Marten van Valckenborch (1535–1612), *Parabel van de zaaier* (detail). Olieverf op doek, ca. 1580-1590. Kunsthistorisches Museum Wien, Oostenrijk

Of je kunt dat Woord aannemen in goede grond en dan wordt het vruchtbaar. Dertig-, zestig-, honderdvoud. Grote vruchtbaarheid.

Maar er is geen mogelijkheid om níet te antwoorden. Als God spreekt, is Hij de eerste. En dat is de essentie van het Woord van God. God is de eerste. Hij spreekt, en wij zijn daardoor automatisch de tweede. Ons woord is altijd een antwoord, een wederwoord. De Schrift is Woord van God, Hij spreekt ons aan, en dat plaatst ons in de positie van diegenen die antwoord geven. We hebben niet eens de keuze om niet te antwoorden, omdat God ons voor is, eerder is. Alles wat wij doen, nadat wij het Woord van God gehoord hebben, dat is ons antwoord. Je zou het ook anders kunnen zeggen. Als je deze parabel leest, dan proef je waar Jezus naartoe wil. Hij wil naar vruchtbaarheid. Hij heeft een verlangen dat het leven van de mens vruchtbaar wordt. Niet zomaar vruchtbaar, dertig-, zestig-, honderdvoudig. Meer dan in de natuur mogelijk is. Bovennatuurlijk. Wat Hij verlangt voor ons, is eeuwig leven. Maar de kwaliteit van ons leven en het bereiken van die vruchtbaarheid hangt af van: luistert. Wie oren heeft om te horen, hij luistere.

Marten van Valckenborch (1535–1612), *Parabel van de zaaier* (detail). Olieverf op doek, ca. 1580-1590. Kunsthistorisches Museum Wien, Oostenrijk

De rituele eerbied voor het Evangelie

In de liturgie gaat de lezing van het Evangelie gepaard met verschillende rituelen die de grote zorg en eerbied voor het Woord van God uitdrukken.

Het boek waaruit gelezen wordt, het *evangelarium*, wordt bij de intrede door de diaken meegedragen en op het altaar gelegd. Wanneer het Alleluia wordt ingezet, vraagt de diaken aan de celebrant om de zegen: 'Tibe, domne, benedicere'. De celebrant zegent de diaken vervolgens met de woorden: 'Dominus sit in corde tuo et in labiis tuis: ut digne et competenter annunties Evangelium suum: in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti'. De Heer mag in en door de diaken spreken; hij dient op waardige en getrouwe wijze aanzegger te zijn van de Blijde Boodschap.

De diaken neemt vervolgens het evangelarium van het altaar en gaat, begeleidt door kaarsen en wierook, in processie naar de ambo. Daar begroet hij het volk en kondigt de lezing van het Evangelie aan, waarbij hijzelf en het volk zich bekruisen op voorhoofd, mond en borst. Het Evangelie wordt hier als Woord van de Heer zelf in het midden geplaatst, wat bijvoorbeeld blijkt uit het antwoord van het volk: 'Gloria tibi, Domine'. Voordat de woorden van het Evangelie gaan klinken, bewierookt de diaken het evangelarium. Na de lezing antwoordt het volk op 'Verbum Domini' met een lofprijzing van Christus: 'Laus tibi, Christe'. De diaken kust het evangelarium, een eerbiedsbetuiging aan Christus die in zijn Woord aanwezig is, en zegt daarbij: 'Per evangelica dicta deleantur nostra delicta'. De uitgesproken woorden van het Evangelie hebben de kracht onze zonden uit te wissen.

De diaken bewierookt het evangelarium, terwijl twee toortsdragers links en rechts van de ambo staan. Foto: Blackfriars, Oxford.

Eet en drinkt van het Woord

Comedite pinguia, et bibite Eet lekkere spijzen en drink
mulsum, et mittite partes eius zoete wijn, en deel ervan mee
qui non præparaverunt sibi. aan wie niets heeft. Want deze
Sanctus enim dies Domini est, dag is heilig voor de Heer;
nolite contristari, gaudium wees niet bedroefd, maar de
etenim Domini est fortitudo vreugde des Heren zij onze
nostra. kracht.

‘Dit vers openbaart ons een stuk blijmoedig christendom van de oude Kerk’ (Pius Parsch). De tekst van de communio is genomen uit Nehemia en vormt het laatste vers van de eerste lezing. De context van dit vers moeten we zien in de terugkeer van het volk van Israël uit de ballingschap. Ze hebben de tempel en de stad Jeruzalem weer opgebouwd. Nu begint het herstel van het volk van het verbond, in de zevende maand, waarin weer het loofhuttenfeest gevierd gaat worden.

De voorlezing van de Wet door Ezra doet het volk in tranen uitbarsten, ‘tranen van een met droefheid vermengde vreugde en dankbaarheid. In deze situatie klinkt de troostende vermaning van de priesters en overheden: vandaag is de dag gewijd aan de Heer, onze God; weest nu niet treurig en weent niet. Gaat nu heen, eet vette spijzen en drinkt zoete wijn.’ (Æmiliana Löhr).

Die vreugde om de voorlezing van het Woord van God mag ook ons vandaag vervullen en aanzetten tot naastenliefde. Op het moment dat we eten van het Lichaam van Christus, horen we Hem dit woord uit Nehemia spreken. ‘We worden, op hetzelfde moment, gevoed met het Brood en het Woord van de Heer; door te communiceren in het Brood, communiceren de gelovigen ook in het Woord’ (Goffredo Boselli).

Communio *Comedite pinguia* in de *Codex Einsidlensis* 121, p. 330, 10e eeuw

spicit in caelo et in terra
R Suscitans
 a terra in opem et de stercore
 erigens pauperem.
O Meditabar in mand.
C Comedite pinguia et bibite mul-
 sum et mittite partes eius qui
 non preparaverunt sibi sanctus
 enim dies domini est nolite contri-
 stari gaudium et enim domini est
 fortitudo nostra **ER VI.**
L E T E T U R C R
R C Conuertere dñe **O** benedic anim

